

N^r 14.

Prijs 35 cent. — Abonn. per jaar 20,80 fr.

3 Februari 1923.

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

De stoet schreed door het park (blz. 14).

Filips Van Artevelde

Roman door A. HANS.

(Vervolg).

Wij moeten dus van drie dingen, een doen : het eerste is dat wij ons zelve hier inmeten : onze poorten toenagelen, in de kerken onze biecht spreken en aldaar rouwmoedig sterven als martelaars met dewelken men geen medelijden zal hebben. In dezen staat, zal God medelijden hebben met onze zielen, en overal, waar men het zal vernemen, zal men zeggen dat wij moedig en als getrouwe mannen gestorven zijn.

Ofwel moeten wij allen de partij kiezen, man, vrouwen en kinderen, genade te gaan afsmeeken, met den strop om den hals, blootvoets en bloothoofds aan den graaf van Vlaanderen. Hij heeft geen verstokt hart, noch is zoo trotsch, als hij ons in dergelijken staat zal zien, om geen medelijden met zijn arm volk te hebben en ons genade te schenken.

Ik, de eerste, zal hem mijn hoofd aanbieden, en wel gaarne sterven ter liefde dergenen van Gent.

Of, eindelijk, zullen wij in deze stad vijf of zes duizend der behendigste en best gewapende mannen uitkiezen, en hem haastig uit Brugge gaan halen om hem te bevechten! Sterven wij op die reize, dan zal het eervol zijn, en God zal medelijden met ons hebben, en de wereld ook, en men zal zeggen dat wij dapper en getrouw ons recht gehandhaafd en verdedigd hebben.

En bijaldien God in den veldslag zich over ons ontferme, zooals hij voortijds de macht in de handen gaf aan Judith, die Holofernes onthoofde, dan zullen wij het meest vereerde volk zijn dat sedert de Romeinen geheerscht hebbe”.

Toegevende aan het verzoek des volks, dat hem vroeg zijn gevoelen te doen kennen, drukte Artevelde zich uit voor het laatstgenoemde besluit, het eenige dat de hoop op eene roemrijke zegepraal, hoe zwak die ook mochte wezen, plaatste boven den heldenmoed der wanhoop en de bedroevende perken van den hongersnood.

„Wij willen het, en willen niet anders eindigen!” riepen eenstemmig de vergaderde burgers.

Al de poorten der stad waren aanstonds gesloten geworden, opdat het besluit der Gentenaars zooveel te langer geheim bleve. De parochiemeesters kozen de kloekste mannen uit, om deel aan dien veldtocht te nemen, en te gelijker tijde bevrachtte men twee honderd wagens met werptuigen en ander oorlogstuig, doch men telde er nauwelijks zeven met levensmiddelen geladen, dit wil zeggen met eenige brooden en twee tonnen wijn, de eenige welke men in geheel de stad Gent had kunnen vinden.

De hongersnood had zulken snellen vooruitgang gemaakt, dat vijf dui-

zend mannen, uitgeput door de ontberingen, in die uiterste worsteling eene der volkrijkste gemeenten Europa vertegenwoordigden; doch hun moed verving hun kracht. Zij begrepen dat ze de laatste bewaarders en verdedigers waren der eere huns vaderlands en het heil der familiën. De priesters hadden hun opoffering gezegend en, gereed om Gent te verlaten, hadden zij hunne medeburgers hooren uitroepen :

„Voedt geene hoop herwaarts terug te keeren, tenzij met eere, want zoo-
haast wij zullen vernemen dat gij gesneuveld of verslagen zijt, zullen wij de stad in brand steken, en aldus, als wanhopigen ons zelf vernietigen.”

BEVERHOUTSVELD

Een heerlijke Meimorgen brak aan. De zon rees over het Beverhoutsveld bij Brugge, waar het kamp der Gentenaren was, gedekt door een breed moeras.

Jeroen, een weverszoon, die den ruwaard diende, trad de tent binnen en zei :

— Heer, daar is heer van Blauwhuize, om u te spreken.

— Laat mijnheer Marcus dadelijk binnen treden, antwoordde de hoofdman der Vlamingen.

Van Blauwhuize was gekleed als een gewonen boer van dien tijd.

— Ruwaard, ik kom van Brugge, zei hij. Ik had u aangeboden er te gaan, omdat ik natuurlijk mijn vaderstad goed ken. Ik heb verscheidene Brugsche wevers gesproken. Zij zijn met ons, maar worden scherp bewaakt. Hebben ze de gelegenheid dan zullen ze ons steunen. En die gelegenheid is er, indien wij hier de gravenbende verslaan en Bruggé binnen dringen.

— Wij moeten er levensmiddelen halen.

— Dan springen de Brugsche wevers ons bij!

— Gij brengt ons goed nieuws, heer van Blauwhuize. En die gravenbende komt dus. Nog eens zond ik afgevaardigden naar den graaf, om recht te vragen en aldus een bloedige botsing te vermijden.

— Ze werden opgesloten!

— Ik weet het, maar men meldde mij dat er verwarring heerscht in het kamp.

— Verwarring, o neen! Maar de raadsleden waren verdeeld in hun meening. Sommigen willen wachten, wetende dat wij geen levensmiddelen hebben. En zij zouden ons aantasten, als we uitgeput zijn door den honger.

— De graaf zal uit hoogmoed den strijd niet willen uitstellen.

De maatregelen werden genomen, om de grafelijke benden af te wachten...

TE MALE.

— Nu kunnen we Gent met een forschen slag verpletteren ! snoefde de heer van Maldegem.

Hij stond te midden van een groep edellieden, die de nadering van Artevelde bespraken.

De heer van Rozenhove, die zich binnen het park bewegen, maar toch Male niet verlaten mocht, hoorde den heer van Maldegem voort bluffen.

— We moeten de muiters dadelijk aantasten, en dan zijn binnen een paar uur de graaf en de adel weer meester in Vlaanderen. Ik heb een voorbeeld gegeven, hoe ge de oproerlingen moet behandelen, toen ik de Kete-laars levend liet begraven in mijn kelder.

De heer van Rozenhove trad nader en zei :

— Die misdaad zal u nog dikwijls voor den geest komen, heer van Maldegem.

— Wilt gij mij de les lezen ?

— Gij hebt een afschuwelijken moord begaan. Gij meent zoo het volk te onderdrukken, het volk, dat om recht en vrede vraagt. Filip van Maldegem, uw grootvader, was een andere edelman.

— Die taal lijkt op verraad ! riep men.

En ook de anderen keken den heer van Rozenhove verontwaardigd aan, maar deze verwijderde zich.

— Wat bedoelt hij met die herinnering aan uw grootvader ? vroeg men aan den heer van Maldegem.

— O, die was zoo verblind, de zijde van graaf Gwijde te kiezen... Maar we hebben ernstiger zaken te bespreken.

De heer van Rozenhove had gelijk.... De huidige kasteelbezitter van Maldegem volgde niet de gedragslijn zijner vaderen.

Zijn slot had een nieuw gebouwd gedeelte, dat een vleugel verving, in 1300 door de Franschen vernield.

Dat was in de dagen, toen Filips de Schoone Vlaanderen wilde veroveren en zijn broer, Karel van Valois, naar ons gewest zond.

Weinig edelen bleven Gwijde getrouw, die zijn volk verdedigen wilde tegen den heerschzuchtigen vorst en de valsche Johanna van Navarre.

Voor den adel mocht het volk toen geen rechten hebben... Evenals naar de opvattingen van Lodewijk van Male en zijn aanhangers moest de massa werken en zwijgen. Vooral de plattelandbewoners hadden het zwaar te verduren. Hun woning was een laag, bedompt, leemen hutteke, met riet gedekt. Overdag heerschte er steeds een halve duisternis, want daar glas nog zeer duur kostte, zag men slechts een zeer klein venster. 's Avonds werd het eenige vertrek verlicht door het schijnsel van 't haardvuur. De rook moest een uitweg zoeken door de deur en bleef gewoonlijk in 't kamerke hangen.

De toestand der buitenlieden was zeer droevig. Hun voedsel bestond uit zwart brood — soms een mengsel van stroo en haver — slechte kaas, gestremde melk, boonen. Gelukkig hij, die zijn gezin onthalen kon op gezouten varkensvleesch. Versch vleesch was toen een bijna onbekende weelde, en zulks oefende een nadeeligen invloed uit op de gezondheidstoestand der dorpelingen. In sommige tijdperken was de sterfte verschrikkelijk, temeer daar de zindelijkheid eveneens veel te wenschen overliet en de zieken hun toevlucht namen tot de zonderlingste en gekste middelen.

De menschen van 't platteland moesten zware belastingen opbrengen. De hooge geestelijkheid en de heeren eischten een tiende deel van de veldvruchten. Haalde de boer zijn oogst binnen, dan telde hij de schoven van een tot tien; de elfde liet hij staan. Daarna begon hij weer : een, twee, drie... tot tien... en de elfde bleef nogmaals op den akker. En zij die niet gezaaid, niet gemaaid hadden... mochten oogsten !

In tijd van oogst was het de plicht der buitenlieden hun heer te vergezellen... of weeral te betalen, om thuis te mogen blijven. En helaas ! de edellieden krijgden zoo dikwijls om kleinigheden. Dan werden de velden vertrapt... hoeven en hutten verbrand... en daalde de schade nogmaals neer op 't hoofd van den armen boer. Ja, de grond had in sommige streken door al de verwoestingen zoo weinig waarde, dat men een akker of een weide voor een koek, een stuk boter verkocht !

Voeg daarbij al de karweien die de plattelandbevolking uitvoeren moest: wegen onderhouden, de wacht optrekken, vervoermiddelen leenen en meer dergelijke. En als waren de zwoegers nog niet genoeg uitgebuit, schreef de wet hun ook voor het graan op 's heeren molen te malen, 't brood in 's heeren oven te bakken, de werktuigen in 's heeren smederij te herstellen... natuurlijk tegen een woekerprijs !

Bovendien stonden ze bloot aan allerlei onrechtvaardigheid, waartegen ze maar weinig bescherming vonden.

Maar de heer van Maldegem in de jaren 1300, een der voorvaderen van den beul der Ketelaars, was goed voor zijn volk en hij was het, die Maldegem den eernaam van « 't getrouwe » bezorgde.

Toen Karel van Valois voor den Franschen koning Damme belegerde, en gansch Vlaanderen reeds in de macht scheen van den vijand, gaf Filip van Maldegem een treffend voorbeeld van getrouwheid.

Damme bood dapperen tegenweer onder Willem van Crèvecœur. Maar zou de moed der burgers en grafelijke soldaten de veste redden ?

Karel van Valois, broeder van Filips den Schoone en aanvoerder van 't Fransche leger, zat in zijne tent, welke zich door sierlijkheid en vorm van alle andere onderscheidde. Op den top wapperde de vlag van den vreemden vorst, voor de Vlamingen het teeken van de slavernij. Een bode bracht hem ernstig nieuws.

— Filip van Maldegem komt met duizend man Dammewaarts, zoo deelde hij mee.

Karel sprong op. Hij riep zijn page en gelastte dezen eenige krijgsoversten te ontbieden.

Hij vernam verder, dat de heer van Maldegem duizend krijgslieden op eigen kosten verzameld en uitgerust had, om den graaf te steunen.

Onze verspieters voeren slecht hunne taak uit, zei Valois ontevreden tot zijn oversten. Waarom moet een bode mij melden dat heer Filip van Maldegem met een bende nadert? Er is te weinig ernst in ons leger, heeren!

Karel van Valois duidde dan snel aan, welke troepen den dienaar des graven moesten bestrijden.

De altijd getrouwe Filip van Maldegem, de eerlijke en rechtschapen edelman, had dus duizend kloeke borsten onder zijn banier vergaderd, om zijn vorst Gwijde te dienen. Hij besloot de Franschen voor Damme aan te vallen en had dit plan door een behendigen verspieter aan Willem van Crèveceur medegedeeld. De bezetting der stad moest een uitval wagen en zoo van twee zijden bestookt, mochten de Vlamingen hopen, dat 't Fransche leger een groot verlies zou ondergaan. Helaas! Karel van Valois liet den heer van Maldegem niet naderen. Hij zond een legerafdeeling uit, om de bende van Filip te verdelgen.

De strijd duurde maar kort. Duizend man tegen een groote overmacht! De Vlamingen streden als leeuwen. Men zag den heer van Maldege mop de gevaarlijkste plaatsen. Zijn zwaard rees en daalde gestadig en vele soldeniers en officieren vielen, om niet meer op te staan. daverend.

Maar de aanvoerder der Klauwaarts werd zelf door een lanssteek gewond. Hij stortte van zijn ros. Zijn getrouwen omringden hun overste... doch, de aanvallers waren meer in aantal. Ieder oogenblik werd de kring rond den trouwen edelman nauwer! En weldra zag Filip van Maldegem een zwaard dreigend voor zijn hoofd flikkeren.

De held moest zich overgeven. Men bond hem op een paard en bejegende hem smadelijk. Zijne gevangenneming eindigde 't gevecht. Franschen en Vlamingen lagen dooreen, tusschen paarden en gebroken wapenen op den grond, met het bloed der dapperen geverfd.

— Behandelt gij aldus een edelman? vroeg gFilip van Maldegem op verachtelijken toon aan den aanvoerder der Franschen.

Deze haalde de schouders op.

— Een edelman, ha, ha! lachte hoonend een bastaardvlaming. Nu zijt ge een laat en moogt ge den koning als slaaf dienen.

De heer van Maldegem zag om. Een Leliaart, die zich tijdens het gevecht op een afstand gehouden had, was nu genaderd en kwam den gevangene bespotten.

— Durft een bunzing een leeuw aanstaren? vroeg heer Filip hoonend.

Hoeveel goud zal de Fransche koning u schenken, om uw verraad? Ha, liever een geboeide met gerust geweten, dan een vrije schurk! Zelfs de Fransche edellieden verachten u!

De aanvoerder der soldeniers duidde eene afdeeling aan, welke de gevangenen naar 't kamp van Valois moest geleiden. Zelf wilde hij met de overigen naar 't slot van Maldegem trekken.

De huurlingen juichten. Ha! nu gingen ze om buit en mochten hun geliefkoosd handwerk van branden, rooven en plunderen uitvoeren. Ze stoven voorwaarts.

De Franschen troffen slechts weinig verdedigers op de sterkte aan. Toch was de brug omhoog en de poort gesloten.

De aanvoerder liet het slot opeischen. Een schildwacht verscheen achter de borstwering.

— Open de poort! riep de afgezant. Uw meester is gevangen, uw makkers liggen verslagen. Moest gij weerstand bieden, dan zullen we geen genade kennen.

— Ge liegt! antwoordde de Vlaming. En toch, al ware onze heer gevangen en al lagen onze makkers verslagen, dan nog openden we de poort niet. Klauwaarts geven zich niet over, maar vechten zich dood!

De wachter verdween. De overste gaf bevel, het kasteel aan te vallen. Hij vloekte van spijt en teleurstelling. Dagen misschien zou de belegering duren, want het slot scheen sterk. Hij wist niet, dat 't aantal verdedigers zoo luttel was.

Weldra begon de bestorming. De dienaren van heer Filip verschenen wel uitgerust op de muren. Ze hielden zich kloek. In den grooten toren luidde de klok. Haar alarmeroep deed een bende boeren ter hulp snellen.

De buitenlieden waren bereid hun bloed te offeren voor hun goeden meester, wiens burcht bedreigd werd. Een bloedig gevecht ontstond. Helaas! de uitslag kon niet twijfelachtig wezen. De vijand was te sterk. Terwijl een afdeeling de boeren aanviel, vermeesterde de andere de poort. De brug viel neer en de Franschen stormden binnen. Ze vonden 't voorhof ledig. Zonder moeite drongen de soldeniers in de eigenlijke woning. De belegerden hadden zich verzameld in den slottoren.

De veroveraars lieten hen met rust en snelden in zalen en vertrekken, op zoek naar buit, na eerst hun gevangen makkers bevrijd te hebben.

Het gezin van den heer Filip bevond zich reeds lang in veiligheid bij een bloedverwant te Brugge. De edelman nam dezen wijzen maatregel voor 't uitbreken van den krijg.

Toen de soldeniers genoeg geroofd hadden, beval de overste het kasteel in brand te steken. « Dan kunnen de verdedigers in den toren als wild braden! » spotte hij. Ach, de tijden waren zoo ruw, zoo wreed!

't Gebod werd onmiddellijk uitgevoerd. Maar eensklaps stormde een kleine schare de trappen af. Hadden de opgesloten 't wreed bevel verstaan

en verkozen ze een eervollen dood ? Met 't zwaard in de vuist stormden ze voort. Maar geen hunner bereikte de poort. Een bloedstreep duidde den weg aan, welke de moedigen afgelegd hadden en op het voorhof lagen hunne lijken !

Vlammen knetterden, sloegen op, drongen door ramen en schietgaten... kronkelden verslindend langs de daken...

De woestaards verlieten schreeuwend het plein, twistend over buit, begeerig naar meer. Ze verdelgden den geheelen omtrek, stormden wild hoeven en hutten binnen, moordden, brandden, plunderden... En dien avond was de hemel rood door 't schijnsel der vlammen.

.....

Karel van Valois, een edelmoedig man, was in toorn ontstoken, toen hij Filip van Maldegem gebonden zag.

— Hij is een edelman ! riep hij verontwaardigd tot den krijgsoverste, die deze afdeeling begeleidde. Wie durft het hem euvel duiden, dat hij de wapens opgevat heeft, om zijn vorst te dienen ?

De Fransche bevelhebber verontschuldigde zich bij den heer van Maldegem en noodigde hem hoffelijk in zijne tent. Later werd de doorluchtige gevangene naar Brugge gebracht, waar hij een betrekkelijke vrijheid genoot.

Damme kon niet langer weerstand bieden. Op zekeren morgen meldde men aan Valois, dat de wallen verlaten waren. De legeroverste beval een algemeene bestorming, hopende, dat de verdedigers zwak en afgemat mochten zijn. De ladders werden tegen de muren gesteld; geen Vlaming vertoonde zich. Onder luid groep drongen de soldeniers in de stad. Ze ontwaarden geen sterveling. 't Scheen, of men zich in een uitgestrekt kerkhof bevond. De Franschen openden de poorten. 't Gansche leger marcheerde naar binnen. Nog bleef alles stil.

Valois voelde zich niet gerust. Hij gebod zijn mannen, op hunne hoede te wezen, want hij vreesde dat de Dammenaars de eene of andere list aanwendden. De benden stapten naar de markt. Geen mensch kwam te voorschijn, geen gelaat verrees voor een raam, geen deur ontsloot zich. Een geheimzinnige angst overviel menigen ruwen huurder. Zulk een zonderlinge intrede had nimmer iemand hunner beleefd. En toen men eindelijk een oud vrouwtje om den hoek eener straat zag naderen, steeg een algemeen gejuich op.

Het wijveke zonk op de knieën en strekte de beide armen omhoog.

— Genade, genade ! smeekte ze. Ach, schenk me het leven.

Valois deed haar voor zich brengen. En iemand, die de Vlaamsche taal machtig was, moest het oudje ondervragen.

— Ze zijn allen weg ! stamelde het vrouwtje. Dezen nacht gingen ze heen... over het water... ik alleen bleef achter... ik kan mijn geboortestad niet verlaten. Hier ligt mijn man, hier liggen mijn drie kinderen begraven. Ach, wees mij genadig !

De ongelukkige sprak de waarheid. Bemerkennde dat hij de stad niet voor den graaf bewaren kon, had Willem van Crèvecœur, de bevelhebber der bezetting, besloten Damme te verlaten. Zoo kon hij toch zijne krijgers behouden, om zijn vorst op andere plaatsen bij te staan. De bevolking, met angst geslagen, volgde. En Karel van Valois vond bij zijn intrede slechts een afgeleefd vrouwtje.

Filips de Schoone was nu meester in Vlaanderen...

.....

Karel van Valois, na te Damme een goede bezetting achtergelaten te hebben, was met zijn leger naar Aardenburg getrokken.

In en rond Aardenburg lag 't Fransche heir. Op de St-Bavokerk woei de lelievlag. En menige Leliaart had den gevel zijner woning met tapijten en schilden behangen, ter eere van de vijanden zijns lands.

In een der schoonste huizen, een hecht steenen gebouw nabij de markt, verbleef Karel van Valois. De broeder des Franschen konings rustte uit van zijn veroveringstocht. Met welgevallen bedacht hij, hoe voorspoedig zijn reis geweest was. Vlaanderen zou geen weerstand meer bieden. Damme, Ieperen en andere steden behoorden hem. De magistraten van Gent waren gisteren herwaarts gekomen, om hem de sleutels hunner stad aan te bieden.

Graaf Gwijde kwam hem om den vrede smeeken. Karel van Valois was een edelmoedig man en ontving Gwijde op eervolle wijze. Hij raadde hem aan, naar Parijs te gaan, om vrede te vragen.

En Gwijde ging naar Frankrijk.

Filips de Schoone bezat in de hoofdstad zijns lands een heerlijk paleis, en het was hier, dat hij Gwijde van Dampierre en diens gevolg ontvangen wilde.

— De Vlamingen zijn in aantocht ! klonk het binnen de muren van de vorstelijke woning.

Dit nieuws bereikte ook de trotsche koningin, en de laaghartige vrouw verzon een middel om den onttroonden graaf, die vrede afsmeeken kwam, zoo diep mogelijk te vernederen.

Inderdaad, een vijftigtal ruiters waren Parijs binnengereden. Gwijde en zijn oudste zonen, Robrecht van Bethune en Willem van Dendermonde, openden den stoet. Getrouwe edelen, wier namen bewaard gebleven zijn tot den huidigen dag toe, volgden de vorstelijke personen, vast besloten hun heer in diens tegenspoed niet te verlaten. Vijftig edelen slechts ! Ha ! de meeste grooten des lands waren door Fransch goud verleid en omgekocht ! Hen zag men hier niet ! Zij heulden met de vijanden van den Leeuw !

De Vlamingen spraken slechts fluisterend, de smarte van den vernederden ouderling eerbiedigende.

Gwijde richtte zich op in 't zadel. Hij naderde 't paleis.

Een gestalte vertoonde zich voor een geopend bovenraam. Daar stond Johanna van Navarre. Zij wenkte met de hand en onmiddellijk werd de

hoogmoedige vorstin door een leger van rijk-gekleede statiejuffers omringd. Spottend duidde Filips' gemalin de naderende ruiters aan en ook op het gelaat van hare gezellinnen verscheen een grijnslach. Ja, Frankrijks vorstinne was slecht! Hadde zij ook maar een greintje gevoel bezeten, zou ze daar niet gekomen zijn, om een schier tachtigjarigen grijsaard te beschimpen, al was deze een overwonnen vijand. Een edel gemoed handelt anders!

Gwijde en Robrecht bemerkten de koningin en heur hovelingen wel, doch reden zonder groeten voort. Het was hun niet mogelijk, de vrouwe, die slechts voor Vlaanderens ongeluk geboren scheen, te huldigen. Maar de tweede zoon, Willem van Dendermonde, die een Fransche tot echtgenoot bezat, ontblootte eerbiedig het hoofd en bewees eere aan haar, die zijn afgeleefden vader zoo grievend beleedigde. De stoet trok door een prachtige lusttuin en hield stil voor den ingang van het paleis.

Karel van Valois en de graaf van Savoye kwamen de Vlamingen begroeten. Terwijl stalknechten de paarden wegleidden, noodigde 's konings broeder in heusche woorden de bezoekers tot binnentreden uit.

Gwijde en zijn volgelingen moesten in eene nevenzaal hunne wapens afleggen. Vele edelen aarzelden om aan dit uitdrukkelijk gebod van Filips den Schoone te voldoen, maar toen de graaf, door zijn degen over te reiken, het voorbeeld gaf, maakten de overigen geen tegenwerpingen meer.

Pages openden een dubbele deur. 't Gezelschap trad nu in een groot en weelderig gemeubeld vertrek, waar Frankrijks koning gehoor zou verleenen. Karel van Valois sprak voortdurend minzaam tot den ouderling, wiens gewest hij veroverd had, en deed alles wat in zijn vermogen was, om den ongelukkigen vorst het vernederende van zijn komst te verminderen.

Een geruime tijd verliep. Filips liet zich wachten.

Eindelijk weerklonk bazuïngeschal. Alle gesprekken verstomden oogenblikkelijk.

Filips de Schoone en Johanna van Navarre traden binnen, vergezeld van een schare edelen, juffers, pagen en wapenknechten. De krijgslieden verspreidden zich door de gansche zaal.

En daar werd Gwijde gevangen genomen, zonder dat Karel van Valois het verhinderen kon. Nijdig verliet deze de dienst zijns broeders.

Weinig edelen waren Gwijde dus getrouw gebleven. Maar onder hen schitterde het meeste Filip van Maldegem, die bij den naam van zijn dorp den eernaam voegen mocht (1).

..... Aan dit feit had dus de heer van Rozenhove herinnerd... 't Was tevens een gewichtige bladzijde uit de geschiedenis.

Nu omringden de meeste edelen wel den graaf, doch Lodewijk van Male stond tegenover 't volk! Het ras was dus 't zelfde gebleven. En 't brandde van verlangen de Gentenaars aan te tasten.

(1) Vandaar den naam van een Weekblad: „'t Getrouwe Maldegem“.

De graaf luisterde niet naar de goede raadgevers, de voorzichtigen. Hij ook minachtte Artevelde's krijgsmacht en, buiten tredend, riep hij :

— Heeren, de dag is aan ons ! Heden wordt Gent onderworpen !

Men begroette zijn besluit met gejuich.

De edelen stegen te paard en reden naar Brugge. Ook hier waren Le-
liaarts bereid hun meester te volgen. De benden werden marschvaardig
gesteld...

En weldra trok de krijgsmacht van Lodewijk van Male naar Beverhout.

DE GRAAF VERSLAGEN.

Zeven minderbroeders vierden de mis voor de Vlamingen. Het was een
plechtige stonde. Diepe ernst greep ieder aan... Men voelde dat nu het lot
van Gent... van Vlaanderen beslist zou worden.

Nicolaas Pycke naderde de tent van Artevelde. Deze had een schild-
knaap, Jeroen, de zoon van een wever...

— Jeroen, zei hij, moest ik vallen, wilt gij dan een boodschap voor
mij te Gent doen ? U sparen ze... Breng dan dezen ring aan mijn vrouw.

— Aan Martha... Ik beloof het u.

Nicolaas was vastbesloten in de eerste rangen te strijden, om de an-
deren aan te moedigen. De Witte Kaproenen, die Yoens zelf gediend hadden,
moesten nu het voorbeeld geven. Nicolaas had vroom den heiligen dienst
gevolgd...

Artevelde deed thans het laatste brood uitdeelen en riep :

— Het voedsel voor morgen moet ge aan de overwinning vragen !

Ieder begreep de waarheid dier woorden, welke tot dapperheid zouden
aanzetten. Men streed voor vrouw en kinderen !

— De bende van den graaf nadert ! klonk het.

Artevelde gaf de laatste bevelen. Zijn leger was door het moeras ge-
dekt. Men had eenige kanonnen mee, een der laatste uitvindingen. Deze
...rden opgesteld. En men wachtte den vijand af.

De bende van den graaf kwam voor het moeras. Ze moest zich hier
verdeelen. De Gentenaars beschoten de aanvallers. Ze verlieten hun verster-
kingen en wierpen zich op den vijand. De strijd was hevig. Veel soldaten van
den graaf namen de vlucht. De wanorde nam elk oogenblik toe. Lodewijk van
Male voerde zijn leger aan. Hij zag, hoe alles misliep. Met veertig, vijftig
ridders vluchtte hij naar Brugge terug. Hij gaf bevel de poorten te sluiten.
Maar de Gentenaars kwamen zoo snel vooruit, dat ze al aan de vestingen
stonden eer de vluchtelingen binnen waren.

Te vergeefs had Allaerd van Poecke getracht de vluchtelingen bij de
kerk van Assebroek te vereenigen. Wel verzamelde hij een bende, maar de
Gentenaars tastten ze aan en de heer van Poecke was een der eersten die
sneuvelde.

De poortwachters wilden de poort sluiten. Nicolaas Pycke sprong snel vooruit en stak zijn piek tusschen de scheidsdeuren. Een geweldige aanval volgde en de poort bezweek. De Gentenaren stormden binnen.

De graaf was naar de woning gereden, die hij binnen de stad bezat. Lodewijk van Male gebod de Brugsche burgers op te roepen. Hij wilde de Gentenaars nu in de stad bestrijden. De Brugsche wevers sloten zich echter bij Artevelde aan. Alle pogingen om de Gentenaren te overwinnen, mislukten. De mannen van Artevelde bleven de baas. De graaf begreep toen, dat hij moest vluchten. Hij hoorde eensklaps de vervolgers naderen. Hij verwisselde zijn rusting voor het grove kleed van een knecht. Zoo trachtte hij de stad te verlaten. Maar weer hoorde hij vervolgers. Een burger herkende hem en had medelijden met den vorst. Hij wilde hem helpen en leidde hem mee. « O, ze zullen mij vangen ! » zei de graaf angstig. Hij, die altijd hooghartig recht geweigerd had, beefde nu van schrik. « Kom hier binnen ! » sprak de burger. Ze traden in een armoedig huisje. In den haard brandde turf, die de kamer met rook vervulde. Bij het vuur zat een vrouw.

— Red mij, sprak Lodewijk van Male. Ik ben uw heer, de graaf van Vlaanderen.

De vrouw had soms een aalmoes ontvangen aan het paleis van den vorst. En dan toch... de graaf was voor haar zoo'n hoog persoon ! « Klim de ladder op », zei ze. « Boven kunt ge u verbergen in het stroo van een beddezak ». De vorst besteede de ladder. Op den zolder stond een klein olielampje. Bij het schijnsel zag Lodewijk op de matras twee slapende kinderen. Vlugschoon verliet hij zich onder dit ellendig leger. De kleinen ontwaakten niet. De burger verliet het huisje. En de vrouw bij den haard schommelde de wieg, waarin haar wichtje lag. Wat later kwamen de Gentenaars binnen. Zij zochten inderdaad den graaf op. Lodewijk sidderde, toen hij die stemmen hoorde. O, als de vrouw hem nu moest verraden ! Maar zij deed het niet en de burgers trokken weer heen.

Te midden van den nacht verliet de graaf het huisje. Hij gaf de vrouw wat geld en liet zich de stadsgracht wijzen. Hij ging dan langs het water, tot hij een bootje vond. Zoo ontvluchtte hij Brugge. Toen het licht werd kocht hij van een boer een paard en zonder zadel of toom draafde hij naar Roeselare, waar hij afsteeg in « De Posthoorn ». De waard schonk hem het beste paard uit den stal en zoo vervolgde Lodewijk van Male zijn vlucht naar Rijsel.

In Brugge ging het dien nacht wreed toe. De Gentenaars waren zeer verbitterd op die Bruggelingen, welke den graaf geholpen hadden. En allerlei ongunstige kerels maakten van de gelegenheid gebruik om te plunderen.

Men sloeg zonder genade op de magistraten en de leden der neringen, die den graaf naar Beverhout vergezeld hadden.

Artevelde en Van den Bossche wilde de orde herstellen. Onder doodstraf verboden ze plundering en diefstal. Ze zouden door krachtige maatregelen

den Engelschen wolhandel beschermen. De burgerij werd op de Groote Markt bijeengeroepen.

— Wilt gij voortaan leven als onze broederen en bondgenooten? vroeg van Artevelde hun.

Alle handen werden opgestoken ten teeken van toestemming. Men meldde, dat een Gentenaar, die zelfs aan Artevelde verwant was, voortging met wraak te nemen. Filips ontbood den man en zei: « Gij hadt het voorbeeld van gehoorzaamheid moeten geven, en gij zijt een der eersten om ze te schenden ».

En zijn plicht als Ruwaard boven familieschap stellend, liet hij den schuldige uit een bovenvenster op de pieken der burgers werpen, een vonnis naar den geest van den tijd.

Orde en vrede waren nu hersteld, de handelsbetrekkingen werden aangeknoopt, en de Brugsche burgerij verklaarde: « In Filips hebben wij een goeden rechter; hij is de man om Ruwaard van Vlaanderen te zijn ».

Intusschen was Marcus van Blauwhuize naar Sluis vertrokken, waar groote hoeveelheden levensmiddelen opgestapeld lagen. Die aan Leliaarts toebehoorend sloeg hij aan, maar andere van eerlijke kooplieden kocht hij. Nicolaas Pycke had opdracht hetzelfde te Damme te doen. En schepen met voedsel voeren naar Gent, waar plots weer overvloed heerschte.

.....

Marcus van Blauwhuize bevond zich nog te Brugge. Een bode kwam hem melden, dat de heer van Rozenhove hem wenschte te spreken op Male. Het slot van den graaf was in de macht van het volk. Lodewijk van Male had zich om zijn echtgenoot niet bekommerd; maar dienaren hadden haar verlost en bij de vlucht geholpen. Margaretha reed ook naar Frankrijk.

De Vlamingen bevrijdden alle gevangenen, waaronder den heer van Loove. Deze besloot nu als een echte pelgrim naar 't Heilig Land te trekken en aldus boete te doen. De gedachte aan Hilda folterde hem vreeselijk.

Marcus begaf zich dus naar Male.

De oude edelman lag te bed. Een plotselinge ongesteldheid had hem daar als neergeworpen. De grijsaard en de jonkman weenden samen over Hilda. Van Blauwhuize moest beloven de jonkvrouw op te sporen. Den volgenden dag stierf de heer van Rozenhove.

Marcus reed naar Wijnendale. Daar wist niemand, wat er van Hilda geworden was. Maar men noemde de namen der beulen. Na lange opsporingen hoorde Marcus dat een der schelmen te Brugge gevat was. Eenige wevers hadden hem gegrepen; ze kenden hem als een der helpers bij de terechtstelling der Iepersche burgers. De kerel bekende op de pijnbank, hoe Hilda van Rozenhove stierf. De beul van de gravin en den graaf van Vlaanderen werd opgehangen.

En nu stond van Blauwhuize voor een droevigen plicht. In den kelder van Wijnendale werd de doode ontgraven. Marcus zag het lijk. Hij huiverde. Dadelijk liet hij het kisten. Niemand moest de verminking der martelares

zien. Hilda werd naar Rozenhove gevoerd. En in de schemering van den vallenden avond haalde een priester het lijk bij de poort af. De stoet schreed door het park. Hilda van Rozenhove werd ter ruste gelegd tusschen haar broeder Felix en haar vader.

Onder diep schuldgevoel verliet Marcus van Blauwhuize Rozenhove. Hij verweet zich zijn lichtgeloovigheid. Hij reed naar Bellem, waar hij vernam, dat Magda van Benekamp in een klooster was getreden. Hij zou haar gemoedsrust maar niet storen, door haar de geschiedenis van Hilda mee te deelen...

Rozenhove stond nu verlaten.

.....
Pieter Van den Bossche werd hoofdman te Brugge. Marcus van Blauwhuize had voor den post bedankt. 't Zou hem zijn, alsof hij zijn vaderstad kwam vernederen.

De Leliaarts gaven den strijd niet op, al was de graaf gevlucht. Zij sloten zich te Oudenaarde op, onder Daneel van Haléwijn....

Artevelde beval, dat alle gemeenten van Vlaanderen hun strijdbare mannen te been zouden brengen. In de eerste dagen van Juni waren er reeds duizenden langs de Schelde gelegd. De Vlamingen verzamelden veel gescht en daaronder was een mortier, welke men op zes uur afstand hoorde (1). Men kwam in het kamp der Vlamingen handel drijven... Men begreep echter, dat er nog een geweldige strijd volgen zou.

HET GRAF DER KETELAARS.

Eindelijk kwam Marcus van Blauwhuize te Gent terug. Klara kwam hem aanstonds bezoeken.

— Heer, sprak ze, ik verneem, dat gij aan jonkvrouw van Rozenhove laatste eere hebt bewezen... Mag ik ook uw hulp verzoeken om hetzelfde te doen jegens mijn pleegvader en de andere Ketelaars. Zij kunnen niet in den kelder blijven, maar moeten in gewijde aarde rusten....

Dadelijk stemde Marcus toe, en hij beloofde morgen met Artevelde over de kwestie te spreken.

.....
En zoo kwam het dat een kleine, maar wel bewapende bende Gentenaren zich naar Maldegem begaf.

Klara reed te paard tusschen Marcus van Blauwhuize en Nicolaas Pycke.

Onderweg had men geen ontmoetingen, die tot strijd dwongen. De Leliaarts-edellieden waren te Oudenaarde of in Frankrijk. En overal behoorde het volk tot de partij van Artevelde.

(1) Men meent dat het de « Dulle Griete » is, 't kanon, dat nog te Gent prijkt.

Tegen den middag bereikte de groep Maldegem. De ridder was ook uitgeweken en op zijn kasteel bevonden zich slechts enkele dienaren, die dadelijk op den loop gingen, toen ze vernamen, dat er Gentenaren naderden.

Dorpelingen kwamen kijken. Eerbiedig blikten ze naar Klara, die bij den kelder neergeknield lag.

Marcus kon haar toen bewegen in het slot te blijven. Hij ontbood een aantal dorpelingen en liet dadelijk kisten maken. Pas toen deze gereed waren, wilde hij den kelder laten openen. 't Was intusschen avond geworden. We kunnen het tooneel niet beschrijven, dat men in den kelder aanschouwde, toen men er eindelijk kon binnentreden, nadat men, op raad van Marcus, kruiden had gebrand, om de lucht wat te zuiveren.

De lichamen werden in de kisten gelegd, en deze dadelijk gesloten. Toen Klara den volgenden morgen het kasteel verliet, stonden de kisten op het kerkhof, waar de geestelijkheid den lijkdienst verrichtte.

Zoo begroef men de Ketelaars.... Klara weende gansch den tijd... Wat al herinneringen flitsten haar hier door den geest! Ze dacht aan haar ouders, aan Baldwin, aan Jan Yoens. Nu stond ze alleen op de wereld.

Marcus van Blauwhuize sprak het volk toe en wees er op, hoe de geest der Ketelaars het volk bezielde, en hun martelaarschap de strijders aangeemoedigd had.

De Gentenaren staken het kasteel in brand. Tachtig jaren geleden was dit gebeurd door de Franschen, omdat Philip van Maldegem trouw was aan land en volk, gelijk we hier voren meedeelden. Die wraakoefening was voor hem een eere en de geschiedenis heeft zijn naam bewaard.

Nu verkondigden de Vlamingen, hoe een ridder gevlucht was, om het onrecht te hebben gediend.

Marcus leidde Klara naar Gent terug. Toen ze de stad bereikten, zei de jonker :

— Nu zult ge de gastvrijheid van mijn moeder aanvaarden. Gent is vrij. Yoens en Baldwin zijn gewroken.

Klara stemde toe en Marcus van Blauwhuize voerde haar naar zijn woning. Den volgenden morgen vertrok hij naar 't kamp der Vlamingen.

NAAR WEST-ROOZEBEKE.

Lodewijk van Male had zich als een lafaard in veiligheid gesteld. En nu zou hij de hulp van Frankrijk vragen tegen zijn eigen onderdanen. Hij riep de bemiddeling in van den hertog van Burgondië, die met zijn dochter gehuwd was; deze zou Vlaanderen erven en hij achtte het in zijn eigen belang de Vlamingen te onderwerpen.

De hertog van Burgondië begaf zich naar het Fransche hof te Senlis. Hij was over Vlaanderen aan 't spreken, toen de koning, die met een valk

speelde, hen naderde. « Vlaanderen », zei de koning, « ha, ik zou er een eer in stellen die trotsche burgers te verpletteren ».

Hij was nog een knaap, maar de hofkonkelaars maakten van de gelegenheid dadelijk gebruik, om het leger tot een veldtocht in te richten.

Filips van Artevelde begreep dat gevaar en trachtte een verbond met Engeland te sluiten, dat immers de vijand van Frankrijk was. Een gezantschap begaf zich naar Londen. Marcus van Blauwhuize behoorde er toe, en had Nicolaas Pycke tot schildknaap.

De Franschen besloten Vlaanderen binnen te vallen, voor de Engelschen, zoo het bondgenootschap gelukte, landen konden.

Tachtig duizend man trok op naar de Leie, waar Pieter Van den Bosche den overtocht moest beletten. Na hardnekkigen strijd weken de Vlamingen. De Franschen rukten Komen binnen, wurgden de burgers, die in de kerk veiligheid hadden gezocht en verwoestten de stad.

Wervik onderging hetzelfde lot. Bij de Franschen waren duizenden gelukzoekers, die roofden en sjacherden.

Karel VI bracht den nacht door te midden van Komen's puin. Dan sloeg hij zijn kamp op den Sint-Elooiberg, een uur van Ieper.

Er volgde nu ontmoediging in talrijke Vlaamsche gemeenten, door het lot van Komen en Wervik met schrik geslagen. De Leliaarts in de steden werkten krachtig, om de burgerij van Gent afvallig te maken. « Moest Artevelde winnen, dan speelt Gent over alle gemeenten den baas », zoo stookten ze. « Onderwerp u aan den Franschen koning. Hij heeft beloofd de gewillige steden te sparen ».

De giftige taal vond gehoor. Te Ieper leverde men den hoofdman uit. De Franschen rukten binnen en ontzagen de stad, maar vermoordden de inwoners van Poperinge en plunderden daar de pakhuizen en woningen.

Cassel, Bergen, Broekburg, Duinkerke, Belle en Meesen onderwierpen zich en leverden hun hoofdlieden uit, die dadelijk onthoofd werden.

In het leger van Karel VI dreef men handel met den buit. Wagens met den roof uit Vlaanderen reden naar Frankrijk.

Lodewijk van Male zag, hoe de vreemdeling in zijn eigen gewest te keer ging. De lafaard kon of durfde niet klagen. Hij voelde de minachting van Karels Hof en werd zelfs niet meer in 's Konings Raad toegelaten. Zijn eigen soldaten mochten geen Vlaamsch meer spreken en moesten den Franschen wapenkreet als den hunnen aannemen.

Artevelde, die Oudenaarde belegerde, vernam de ernstige berichten en begaf zich naar Gent, om een leger te vormen. Hij verzamelde vijftig tot zestig duizend man.

(t Vervolgt).

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

